seltsimaja, millele hiljemini (1911. a.) kaasomanikuks sai sama seltsi tegelaste poolt asutatud Haridusselts. 1919. a., kui L. ja M. Selts likvideeriti, läks terve varandus, mille väärtus ligi 2 milj. marka, Haridusseltsile. Hariduslisel alal avaldab elavat tegevust Puhja Hariduseselts, kellel oma maja Puhjas, näiteseltskond, pasuna- ja laulukoor, spordiring ja raamatukogu. Nasja küla Oti talus on seltsil 1919. a. saadik lugemistuba raamatute ja ajalehtedega. Selts on seltsimaja juurde ka aia- ja spordiväljа asutanud, kuhu vabadussõjas langenud kangelastele mälestusmärk kavatsetakse püstitada. Seltsimajas on elektrivalgustus.

Vaimlise elu keskuseks on Puhja. Siin on kirik, kool, telefoni-keskjaam ja Hariduseseltsi maja.

Tervishoiulised olud on enam-vähem rahuldavad, sest elanikkude jõukuse ja võrdlemisi edenenud haridusliste olude tõttu on eluhooned puhtad ja korras. Ka arstiabi on kättesaadaval (Puhjas on arst, apteek, ämmaemand); haigemaja aga puudub veel.

Ajalugu. Puhja (vanades dokumentides — Pugia, Pujen, Pohja, Poyha, Poja) kihelkond on oma nime saanud arvatavasti samanimeliselt külalt, kus asub kirik. Pujeni nime all (saksa keeles) mainitakse kihelkonda ja õeldakse ta olemas olevat juba 1397. aastal. Koguduse on asutanud ja kiriku ehitanud Kavilda lossi omanik v. Tiesenhausen, kellele sellal kuulusid kõik siin kihelkonnas olevad mõisad. 15. aastasaja lõpul mainitakse kihelkonda ühes mõisakirjas Pohja (Poja) nime all, kuna praegune saksakeelne Cawelecht alles 1636. a. konsistooriumi korraldustes ette tuleb. Kavilda lossi on ehitanud ordumeister v. Vietinghoff 1361. aastal ning hiljemini ühes mõisatega v. Tiesenhausenitele ära müünud; viimased on Puhja kirikumõisa põhjendanud maade kinkimisega. Kõrberi arvamise järele on Rannu ja Puhja vanasti üks kihelkond olnud ja eraldatud Tiesenhauseni päranduse (mõisate) jagamisel tema järeltulijate vahel. Pärast seda on Puhja kirik jäänud veel mõneks ajaks Rannu abikirikuks. Aastast 1634 on kogudusel esimene luteriusuline kirikuõpetaja, kes aga ühtlasi ka Rannus jumalateenistust pidas (arvatavasti oli see Rannu kirikuõpetaja). Vahepeal õeldakse kihelkond küll täiesti iseseisev olevat olnud, aga Põhjasõja järel (nagu 1719. ja 1725. a. kohta tähendatakse) on Pohjal ja Rannul jälle ühine kirikuõpetaja. 1686.—1694. a. on Puhjas kirikuõpetajaks Adrian Virginius, tuntud kirjamees ja pühakirja eesti keelde toimetaja. 1686. a. ilmus „Meije Issanda Jesusse Kristusse Vastne Testament", 1690. a. andis ta 50 vaimulikku laulu välja ja 1691. a. tartukeelse lauluraamatu, millesse ka „Jerusalemmi Lina Ärrahäetamissest" oli mahutatud. Vähe hiljemini, nimelt 1700—1730, elas Puhjas köstrina ka Käsu Hans, kes tuntud oma nutulauluga Tartu linna hävitamise üle 1708. a. Perekonnanimed on rahvale antud 1820. a. ümber. — Läinud aastasaja usulisest liikumisest oleks mainida kreeka-katoliku usku üleminek (1846—48 läksid 1714 luterlast üle) ja vennastekoguduse liikumine, mille kõrgemaks tipuks tuleb pidada aega kuuekümnendate ja seitsme-